

Základní škola a Mateřská škola Verneřice

Mírové náměstí 141, 407 25 Verneřice

Tel: 412 559 063

IČ: 71 01 25 24

e- mail: zsvernerice@volny.cz

č. účtu 925864239/0800

Školní preventivní program

Zdravý životní styl

**Objevovat, vědět, rozhodovat, respektovat, abychom
v životě obstáli**

Školní rok: 2021/2022

Garant programu: Mgr. Jiřina Trpková

Vyhodnocení primární prevence nevhodných jevů na škole ve školním roce 2020/2021

Tak jako na všech školách stejného typu probíhalo vzdělávání žáků v souladu s epidemiologickými opatřeními vzhledem k pandemii Covid-19.

Postupně se vzdělávání žáků měnilo z prezenční formy vzdělávání na formu rotační a distanční. Se změnou formy vzdělávání došlo i ke změně v přístupu při naplňování preventivních programů ve škole. Při vzdělávání na dálku není zcela možné naplňovat preventivní program školy v plném rozsahu, tak jak je to možné při běžné prezenční formě výuky. Pedagogové museli proto přistoupit i v prevenci rizikového chování, tak jako při výuce, na on-line formu. Mohli realizovat ve svých třídách prostřednictvím Microsoft Teamsů třídnické hodiny i další méně formální on-line setkávání se se třídou. Mohli nabídnout svým žákům i rodičům individuální konzultaci prostřednictvím on-line schůzky.

Žáci i učitelé používali jako další komunikační, vzdělávací a informační kanál program Škola v pyžamu. Po telefonické domluvě mohli žáci i rodiče využít rovněž osobní schůzky či konzultaci s učitelem přímo ve škole.

Učitelé se zaměřili na zapojování žáků do on-line výuky, poskytovali jim individuální konzultace i studijní podporu. Cílem každého pedagoga bylo, aby nikdo nezůstal nezapojen do výuky a každý žák mohl pracovat přiměřeně svým možnostem i domácím podmínkám.

Individuální konzultace učitelé poskytovali zejména žákům ohroženým školním neúspěchem, žákům se speciálními potřebami a žákům, kteří se obtížně zapojovali či vůbec nezapojovali do distanční výuky. V rámci těchto konzultací pomáhali učitelům i pedagogičtí asistenti.

Žákům, kteří neměli dostatečnou techniku pro zapojování se do on-line výuky škola zapůjčila tablety či počítače.

Ztráta kontaktů s vrstevníky, vystavení nadměrnému stresu spojenému s distanční formou výuky mohou narušit dušení pohodu u dětí. I o tuto oblast se učitelé zajímali. Hovořili se svými žáky o tom, jak tráví volný čas. Poskytovali žákům přiměřené informace o pandemické situaci, neboť i samotná epidemie a s ní spojená opatření mohou vyvolávat u některých dětí strach, obavy z onemocnění a stres. Proto je zcela zásadní včasné zajištění potřebné podpory, aby nedošlo k ohrožení duševního zdraví dítěte.

Zejména třídní učitelé se museli zajímat i o tuto oblast. Neustále vyhodnocovali zapojení žáka do výuky, věnovali pozornost absenci žáka a zjistili její důvod. Porovnávali studijní výkon žáka, nezhoršuje-li si žák známky, průběžně žáka motivovali, sledovali jeho chování při on-line výuce.

Ať probíhá distanční on-line vzdělávání, nebo prezenční, vždy je třeba, aby učitel monitoroval zapojování jednotlivců do vzdělávání a poskytoval jim individuální péči a podporu. Cílem vždy je, aby každý žák mohl pracovat přiměřeně svým možnostem a nezůstal nezapojen do výuky.

Rovněž práci s třídním kolektivem nelze opomenout ani při pandemické situaci a jiném způsobu vzdělávání, než je běžné.

K získání informací od třídních učitelů z oblasti prevence jsem použila dotazníkové šetření. Výstupy z položek dotazníku uvedu samostatně při popisu jednotlivých tříd.

V první třídě ihned po nástupu žáků do školy proběhlo adaptační období. Toto náročné období prvňáčkům ulehčil pohádkový program „Prvních deset dní školáka.“ Děti se seznámily prostřednictvím pohádek se spolužáky, paní učitelkou, školním prostředím

a požadavky školy. Bezpečnou cestu do školy si děti osvojily prostřednictvím projektového dne – „Bezpečná cesta do školy.“ V prezenční výuce si žáci při sociálních hrách a hrách pro rozvoj emoční inteligence upevňovali školní a třídní pravidla. Po přechodu na distanční výuku mohli žáci i rodiče využívat on-line třídnických chviliek a konzultací s učitelkou pro podporu výuky i pro řešení sociální situace v rodině žáka. Během distanční výuky vytipovala třídní učitelka ohroženého žáka školním neúspěchem. Rodičům nabídla individuální konzultace ve škole a žákovi pomoc s výukou přímo ve škole prostřednictvím konzultací a doučování. Doučování poté pokračovalo i po obnovení rotační i prezenční výuky. Při hodnocení žáků bylo více podporováno formativní hodnocení, rodiče obdrželi každé čtvrtletí slovní hodnocení jako doplnění ke klasifikaci známkou.

Sociální klima ve třídě bylo dobré, přesto bylo potřeba neustále žáky motivovat ke kooperaci, empatii a vstřícnosti. Ve třídě jsou dvě žákyně z pěstounských rodin. Obě dívky mezi sebou soupeřily o nadřazenou pozici ve skupině vrstevníků a o větší pozornost učitelky.

Ve druhé třídě pracovala s třídní učitelkou i asistentka pedagoga, protože se ve třídě vzdělával žák s ADHD. Klima třídy popsala třídní učitelka jako pěkné, s kamarádkou atmosférou. Během distanční výuky poskytovala žákům prostřednictvím on-line schůzek konzultace pro rodiče i žáky, organizovala třídnické hodiny. S dětmi nejčastěji řešila problémy spojené s distanční výukou, s rodiči probírala zapojení žáků do on-line hodin a neúčast jednoho žáka při výuce na dálku. Žákovi ohroženému školním neúspěchem a záškoláctvím pomohla s doplněním učiva. Matce žáka nabídla při konzultaci pomoc s řešením žákova problému a doporučila matce šetření v SPC. Po návratu žáků do školy se řídila doporučenými postupy dle metodiky MŠMT. Při hodnocení žáků dávala přednost formativnímu hodnocení. Zařazovala do výuky sociální hry a činnosti vhodné pro rozvoj spolupráce mezi žáky.

Ve třetí třídě převládala důvěra mezi žáky a učitelkou, vztahy mezi dětmi byly dobré, děti spolu komunikovaly, spolupracovaly, neprojevovaly se agresivním chováním, nikdo se nenadřazoval nad spolužáky. Při on-line výuce zařadila paní učitelka preventivní témata z oblasti správného životního stylu. Po návratu žáků do školy znovu dětem připomínala školní a třídní pravidla. K nejčastěji řešeným problémům patřila nedostatečná příprava žáků do školy, neplnění domácích úkolů a absence pomůcek na výuku. Z těchto důvodů paní učitelka přistoupila k udělení třídní důtky. Ve třetí třídě pracoval asistent pedagoga, pod vedením paní učitelky pomáhal s učivem žákovi s narušenou schopností soustředit se a poruchou pozornosti.

Nejproblémovějším kolektivem žáků byla čtvrtá třída. V této třídě pracovali společně s paní učitelkou ještě dva asistenti pedagoga, neboť je ve třídě sedm žáků s IVP (SPCH, SPU). Při distanční výuce nebyla probírána žádná preventivní témata. Při on-line setkávání se paní učitelka zaměřila zejména na výuku hlavních předmětů. Pro žáky s IVP si vytvořila zvláštní skupinu a při on-line výuce jim poskytovala individuální péči. Při výuce na dálku měly děti potíže zejména s organizací vlastní práce a s chováním při on-line vyučovací hodině. Při návratu žáků do škol se pedagogové řídili doporučenou metodikou MŠMT pro návrat žáků do škol. Třídní učitelka zaznamenala žáka ohroženého školní neúspěšností, žáka ohroženého záškoláctvím a žáka z nepodnětného rodinného prostředí. Těmto žákům poskytovala individuální přístup při výuce. Po nástupu dětí do školy znovu připomněla školní a třídní pravidla, zorganizovala třídnickou hodinu. Tři žáci z této třídy byli na vysvědčení klasifikováni nedostatečnou a budou opakovat čtvrtý ročník. Dle třídní učitelky nelze z důvodů distanční výuky hodnotit sociální klima třídy.

V páté třídě se vzdělávali tři žáci s IVP, nebylo potřeba využívat podpory asistenta. I

při distanční výuce probírala paní učitelka se žáky vhodná preventivní témata o zdravém životním stylu, o kyberšikaně a bezpečné komunikaci na internetu. Při on-line výuce musela pomáhat žákům s technikou a přihlašování do výuky, poskytovala žákům i on-line třídnické hodiny. Žáci potřebovali hlavně podporu při zvládnutí učiva, ale i podporu v sociální oblasti, pomoc se správnou motivací k práci, s odpovědností za své vzdělávání i poskytnutí duševní podpory. Po návratu k prezenční formě výuky poskytla žákům individuální péči, pomohla s doplněním učiva, nabídla konzultační a doučovací hodiny. Během distanční výuky musela se žáky řešit neomluvenou absencí na on-line výuce a úzkostné stavy u jedné žákyně. Tyto problémy řešila s rodiči žáků. Při hodnocení distanční výuky zaznamenala žáka ohroženého školním neúspěchem, sociálním vyloučením, záškoláctvím a žákyni s úzkostnými stavy. Rodičům i ohroženým žákům poskytla individuální řešení jejich problémů, nasměrovala je k odborné pomoci na specializovaných pracovištích, doučovala žáky. Vztahy mezi žáky hodnotila jako velmi dobré. Ve třídě panovala přátelská a spolupracující atmosféra. Jedna žákyně bude potřebovat podporu pro lepší začlenění do skupiny vrstevníků. Při závěrečné klasifikaci bylo uděleno napomenutí třídního učitele a snížená známka z chování za nedostatečnou účast na on-line výuce a neomluvené hodiny při distanční výuce.

V šesté třídě pracovala s učiteli asistentka pedagoga, která se starala o žáky s SPCH a SPU. Dle třídního učitele docházelo často k nevhodnému chování žáků při on-line hodinách i při běžné výuce ve škole. K nejvíce řešeným problémům patřilo používání vulgarismů, nekázeň ve škole, falšování známek v žákovské knížce, vandalismus, kouření ve škole a záškoláctví. Všechny vypsání problémy řešil třídní učitel se žáky na třídnických hodinách, při třídních chvilkách, při individuálních rozhovorech se žáky i jejich rodiči. Problém konzultoval třídní učitel rovněž s ostatními vyučujícími v této třídě. Žáci šesté třídy jsou vždy na druhém stupni školy noví a nejmladší. Problémové chování bylo z části zapříčiněno krátkou adaptační dobou ve škole, žáci neměli možnost přijmout zcela nové postavení v kolektivu žáků druhého stupně, také distanční výuka nedala žákům prostor k sociálním interakcím ve škole. Z výše pospaných problémů vyplynula kázeňská opatření. Dle závažnosti při přestupování školního řádu bylo uděleno kázeňské opatření od napomenutí třídního učitele až po hodnocení chování známkou neuspokojivé.

V sedmé třídě se vzdělávali dva žáci s SPU, proto měla třída asistentku pedagoga. I po dobu distanční výuky se třídní učitelka snažila žáky podporovat při zvládnutí učiva i řešit s nimi jejich osobní problémy. Vytipovala si ohrožené žáky školní neúspěšností a záškoláctvím. Žákům s problémy v učení nabídla doučování, záškoláctví řešila s rodiči žáků. Největším problémem byla neúčast při výuce na dálku. Po návratu žáků do škol zaznamenala problémy s přechodem žáků zpět na prezenční výuku. Žáci nenosili pomůcky na vyučování, někteří laxně přistupovali k plnění školních povinností. Poskytla tedy žákům delší adaptační období, s žáky hodně opakovala učivo, dva týdny neznámkovala, aby odstranila strach ze špatné známky. Řešila se žákem i rodiči kouření a nošení nebezpečných předmětů do školy. Přestupky vyřešila sníženou známkou s chování. Při třídních chvilkách upozorňovala žáky na respektování se a tolerování odlišných názorů. Dle třídní učitelky má tato třída soudržné jádro. Trochu stranou kolektivu stojí jedna žákyně s mentálním postižením, třída ji však bere jako svou součást. Během distanční výuky do třídy přibýly dvě nové žákyně. K nim si třída prozatím neměla možnost vytvořit výraznější sociální vazby.

Z oblasti prevence žákům osmé třídy doporučila třídní učitelka zhlédnutí časosběrného dokumentu Katka od Heleny Třeštíkové. Přiblížila tímto způsobem svým žákům problematiku spojenou s užíváním návykových látek. Následně se žáci mohli on-line

zapojit do diskuze k tomuto tématu. Prostřednictvím on-line třídnických hodin i individuálních konzultací pomáhala žákům řešit problémy s organizací práce a času při distanční výuce. Pomohla vyřešit situaci žáka s nezvládnutím učiva a izolace. Nasměrovala žáka na webové stránky a telefonickou linku pro žáky s těmito problémy. Nakonec se žák s důvěrou svěřil učitelce a ta mu s vyřešením problémů pomohla sama. Vše prokonzultovala i s rodiči. Během distanční výuky i po návratu žáků do škol se řídila doporučenou metodikou. V oblasti sociálního začlenění žáků do vrstevnické skupiny nezaznamenala žádné problémy.

Devátou třídu hodnotil třídní učitel jako nesoudržnou a vztahově problémovou skupinu žáků. Při distanční i běžné výuce měli žáci slabý prospěch a potýkali se se vztahovými problémy. Problémy mezi žáky řešil třídní učitel on-line při třídních chvilkách a individuálních konzultacích s žáky i rodiči. Po návratu žáků do školy vytipovat ohrožené žáky školním neúspěchem a záškoláctvím. Záškoláctví řešil v souladu se školním řádem, žáky ohrožené školním neúspěchem konzultoval s ostatními vyučujícími v této třídě.

Z odpovědí v dotazníku je patrné, že po dobu distanční výuky i po návratu žáků do škol se pedagogové řídili doporučenou metodikou MŠMT. Ve všech třídách řešili učitelé obdobné problémy, zejména potíže žáků spojené s výukou na dálku a sociálním odloučením. Organizovali třídnické hodiny a třídní chvilky, poskytovali žákům i rodičům konzultace i z oblasti prevence nevhodného chování. Někteří kolegové probírali doporučená preventivní témata on-line formou. Po přechodu na běžnou prezenční výuku vykazovali žáci potíže se soustředěním, potřebovali delší časový úsek pro plné zařazení do výuky, podporu a pomoc se zvládnutím učiva, tolerantnější hodnocení, ale také dostatečnou příležitost k sociálním interakcím se spolužáky i učiteli.

Charakteristika školy

Základní škola ve Verneřicích je institucí s právní subjektivitou. Škola má průměrné materiálně – technické podmínky pro vyučovací proces, má dobré podmínky pro výchovu ke zdravému životnímu stylu, je situována v prostředí malého města. Škola je plně organizovaná, má 9 ročníků, počty žáků se pohybují kolem 140. Škola je umístěna ve středu obce, uprostřed náměstí. Škola je členěna do dvou budov. Na náměstí stojí budova prvního stupně, budova druhého stupně sousedí s radnicí. Ředitelství školy je v budově 1. stupně. Školní jídelna je v budově mateřské školy, která sídlí v Nádražní ulici. Školu navštěvují žáci z těchto spádových obcí: Merboltice, Příbram, Rychnov, Valkeřice, Mukařov, Touchořiny a Lovečkovice. Autobusová zastávka je na náměstí poblíž školy, je tedy dobře dostupná všem dojíždějícím žákům. Dojíždějící žáci a žáci zaměstnaných rodičů mohou chodit do školní družiny. Družina má prostory v budově na Mírovém náměstí. Je rozdělena na dvě oddělení, pracují zde dvě vychovatelky. Družinu mohou využívat i dojíždějící žáci druhého stupně.

Popis současného stavu

Naše škola patří k malým venkovským školám. Počty žáků ve třídách jsou vyhovující pro individuální přístup učitele k žákům. Práce ve třídách prvního stupně se liší od práce s žáky na druhém stupni školy. V každé třídě je žák, nebo žáci se specifickými potřebami, nejčastěji s poruchami učení a poruchami chování. Všechny děti jsou ve škole podporovány třídními učiteli i ostatními pracovníky školy, naším cílem je, aby žáci byli ve škole úspěšní a dobře se začlenili do třídních kolektivů a našli podporu i od spolužáků. Z důvodu integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pracují na škole asistenti pedagoga. V letošním školním roce bude na škole pracovat 7 asistentů pedagoga. Asistenti budou spolupracovat s učiteli při plnění vzdělávacích i výchovných cílů tak, aby tyto cíle byly naplněny i u žáků se speciálně vzdělávacími potřebami.

Hlavní aktivity

Dotazníkové šetření ukázalo na žáky ohrožené školním neúspěchem a na problém se záškoláctvím. Někteří rodiče byli laxní při omlouvání absence žáků, omlouvali žáky až na výzvu třídních učitelů, nebo vůbec absenci žáků neomluvili. Nejspíše z důvodů distanční výuky přistupovali žáci i rodiče k omlouvání žáka z výuky nezodpovědně, u některých žáků tento trend přetrvával i po návratu k výuce prezenční. V každé třídě byli třídním učitelem vytipováni žáci, kteří jsou ohroženi školní neúspěšností. Oba tyto problémy budou pro tento školní rok více monitorovány, třídní učitelé budou vyžadovat omlouvání absencí dle školního řádu, se kterým žáky i zákonné zástupce seznámí na začátku školního roku. Při podezření na záškoláctví, či kryté záškoláctví žáků rodiči, povedou se zákonnými zástupci pohovor o důvodech absence. Upozorní žáka a rodiče na další postup při řešení absence žáka ve škole. U žáků ohrožených školní neúspěšností si zjistí učitelé příčiny potíží s osvojováním učiva a podpoří žáky při běžné výuce i při doučování.

K dalším úkolům a hlavním aktivitám bude vytváření pozitivního sociálního klimatu na škole a rovněž i v jednotlivých třídách. Tím by mělo docházet k vytváření dobrých vztahů mezi žáky a k vytváření neohrožujícího bezpečného prostředí ve třídách i na škole. Klima školy je termín obecně známý nejen mezi odborníky, ale i mezi širokou veřejností. Většinou každého napadne, že se jedná o náladu, která vládne ve škole delší dobu. Klima školy je souhrn hodnocení a sebehodnocení všech účastníků

vzdělávání ve škole. Patří sem vzájemná komunikace a sociální vztahy, také prožitky a emoce a další procesy, které se ve škole dějí. Tedy se vztahuje zejména k sociální stránce života školy. Spolutvůrci jsou všichni zúčastnění: učitelé, žáci, jejich rodiče i ostatní zaměstnanci školy. Pozitivní klima nevznikne automaticky, k jeho zkvalitňování vede cesta záměrných, dlouhodobých a plánovaných aktivit a změn. Učitelství má největší potenciál toto klima tvořit, ovlivňovat a měnit. Vytváření a udržování bezpečného prostředí, ochrana zdraví, předcházení vzniku jakýchkoli forem rizikového chování na škole, prevence šikany, to je hlavním úkolem v oblasti prevence pro celý pedagogický sbor.

Pro učitele školní rok začíná nejen důkladnou přípravou a plánováním výuky, ale také přípravou na práci s kolektivem třídy. Bez diagnostiky sociálního klimatu třídy nelze dobře stanovit priority v této oblasti. K této diagnostice si učitelé ve svých třídách mohou sami zvolit vhodné metody. Mohou se také obrátit na výchovné poradce ve škole o pomoc při diagnostice vrstevnické skupiny. Škola má k dispozici dva proškolené pracovníky. Obtížnější práci se stmelením kolektivu bude mít učitelka v první třídě, tam se vztahy mezi spolužáky teprve tvoří, a ještě se musí děti co nejrychleji vypořádat s adaptací na školní prostředí a nové povinnosti školáka. Rovněž ve třídách, kde dochází ke změnám jako je přechod na druhý stupeň školy anebo ve třídách kam přišli propadlíci či noví žáci.

Učitelé budou vhodně volit a zařazovat vyučovací metody, způsob komunikace se žáky i mezi nimi, budou využívat aktivizačních metod, umožní žákům podílet se na životě třídy i na průběhu vyučování. Mezi učiteli musí probíhat spolupráce a přátelská komunikace, vzájemná podpora a pomoc, sdílení názorů a zkušeností a zejména společná práce, třeba při vzájemné hospitaci, při společném projektu a společném plánování činností. Vhodné je zařazení metodických schůzek, které povedou vždy sami učitelé a budou tak předávat své zkušenosti ostatním kolegům.

V každé třídě jsou žáci se specifickými poruchami učení, tyto poruchy jsou někdy těžko pochopitelné pro okolí, zejména pro ostatní děti ve třídě, někdy i pro rodiče. Stačí, že tyto děti mají vypracován individuální vzdělávací plán, podle kterého s ním pracuje pedagog? Stačí tedy prevence ve výuce? Anebo je nutná i prevence rizikového chování? Jednoznačně ano, je nutné se zaměřit na tyto děti, mohly by se stát objektem posměchu, možná i šikany. Ale také naopak, ony samy by mohli být tvůrci rizikového chování. Zde je potřeba velmi dobrá spolupráce učitele i celé třídy, je potřeba, aby spolužáci dobře pochopili problémy svých vrstevníků a byli tolerantní k jejich specifickým potřebám a někdy i k nestandardním projevům chování.

V oblasti prevence i v tomto školním roce půjde hlavně o vytvoření dobrých třídních kolektivů, o věnování zvýšené pozornosti žákům s problémovým vývojem a s rizikovým chováním při vyučování i mimo něj. Úkolem pedagogů bude zejména vést žáky ke kooperaci mezi sebou, k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, učit žáky žít ve shodě s ostatními, zaměřit se na elementární etické vlastnosti a slušné chování. Při prevenci sociálně patologických jevů budeme používat všech dostupných prostředků, zejména uplatnění metodického pokynu ministerstva školství k prevenci zneužívání návykových látek ve škole, působit proti násilí a vandalismu. Budeme vždy důslední při vyšetřování šikanování, vandalismu, brutality, rasismu i kriminality. Vždy budeme dbát na spravedlivé prošetření a na spravedlivé potrestání. Při vážných projevech těchto činů budeme spolupracovat s dalšími institucemi. Výchovné problémy žáků budeme řešit dle závažnosti na patřičném stupni řízení. (v rámci třídy, s třídním učitelem, s výchovným poradcem, výchovnou komisí). Požadavky na chování žáků budou sjednoceny a budou důsledně postihovány přestupky proti nim.

I při výuce jsou prezentována další témata z oblasti prevence. Do vhodných předmětů pedagogové zařazují aktuální témata. / příloha: Příklady zařazovaných témat do vyučování /.

Charakteristika pedagogického sboru

Ve škole pracuje 13 pedagogů, včetně vedení školy, 7 asistentů pedagoga a 2 vychovatelky ve školní družině. Škola má dva výchovné poradce a metodičku prevence.

Charakteristika žáků

Většina žáků jsou děti z Verneřic a z míst, která pod obec spadají: z Rychnova, Příbrami, Louček. Do školy docházejí žáci i ze spádových obcí: z Mukařova, Merboltic, Valkeřic, Lovečkovic a z Touchořin.

Personální zajištění

Metodik prevence – vytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci a vyhodnocení. Zúčastňuje se odborných seminářů a porad metodiků prevence a o jejich obsahu informuje ostatní na metodických sdruženích. Distribuuje osvětové materiály, vybírá vhodné programy a nabízí je k realizaci třídním učitelům. Spolu s výchovným poradcem a třídními učiteli pracuje v preventivním týmu.

Výchovný poradce – poskytuje konzultační hodiny a odborné poradenství v oblasti volby povolání a výchovných problémů žáků. Vyhledává žáky, kteří jsou ohroženi ve vztahu k problémům prevence. Spolupracuje s PPP.

Pedagogové – věnují se žákovi v rámci výuky, rozvíjejí jeho kompetence v oblasti sociálních dovedností. Provádějí průběžnou diagnostiku třídy i žáků. Vyhodnocují sociální klima ve své třídě a pracují se třídním kolektivem. Jsou v kontaktu s rodinou žáka.

Asistenti pedagoga – pracují pod přímým vedením pedagoga ve třídě, věnují se přidělenému žákovi, pomáhají mu se zvládnutím učiva i vztahů ve třídě, pomáhají s organizací práce ve třídě. Konzultují s vyučujícím, podílejí se na přípravě vyučovacího procesu pro svého klienta.

Vedení školy – sleduje efektivitu prevence, sleduje problémy v kontextu celé školy a provádí personální a organizační opatření. Svolává porady pedagogických pracovníků. Komunikuje s odborníky a úřady z oblasti prevence.

Potřebnost a cíle projektu

Preventivní projekty jsou potřebné pro efektivní změnu postojů a názorů dospělých i dětí na současný stav. Děti se často obdivují problémovým spolužákům, jejich chování se jim zdá moderní, správné. Je potřeba u nich nastavit správný model chování a správné mravní hodnoty. Ukázat jim, že být slušný, tolerantní, empatický je to správné a že se to musí do budoucna vyplatit.

Základním cílem prevence je vychovat jedince v souladu se zdravým životním stylem a posílit u něj rozvoj osobnosti. Posílit duševní odolnost a schopnost se samostatně rozhodovat a řešit problémy.

Vyhodnocení preventivního programu

Hodnocení preventivního programu bude provedeno na začátku dalšího školního roku, výstupy budou použity při sestavení nového preventivního programu. Vyhodnocení zpracuje metodička prevence školy a seznámí s ním ostatní pracovníky na metodickém sdružení. Učitelé hodnotí průběžně po celý školní rok psychosociální klima, kázeň a prospěch žáků. Uskutečněné projektové dny, besedy a další činnosti budeme hodnotit vždy bezprostředně po skončení akce. Kladné výstupy a možná rizika tak budeme moci použít pro další činnost.

Součástí minimálního preventivního programu jsou tyto přílohy:

1. Znalostní kompetence žáků
2. Příklady zařazovaných témat
3. Program proti šikanování
4. Krizový plán při řešení šikany

1. Znalostní kompetence žáků

1. – 5. ročník

- žáci umí pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením a pitím alkoholu
- znají způsob, jak odmítnout cigarety, alkohol
- znají hodnotu zdraví
- uvědomují si nevýhody špatného zdravotního stavu
- vědí, jak pečovat o své zdraví
- umějí si poradit při mimořádných situacích

6. – 9. ročník

- vědí, že zdraví je základní lidská hodnota
- osvojují si zdravý životní styl
- znají zdravotní a sociální rizika při užívání návykových látek
- umí komunikovat se složkami poskytující pomoc
- pojmenují základní mezilidské vztahy
- rozpoznají projevy lidské nesnášenlivosti
- znají základní způsoby odmítnutí návykových látek

- znají význam dobrých mezilidských vztahů
- uplatňují vhodné způsoby chování a komunikace
- znají významné dokumenty uplatňující lidská práva
- znají činnost orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání
- umí zhodnotit nevhodné a vhodné zdravotní návyky
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu a duševní pohody na své zdraví
- vědí, že zneužívání je trestné
- orientují se v problematice návykových látek
- umí vyhledat odbornou pomoc
- umějí se chovat za mimořádných situací
- odsuzují projevy násilí a brutality

2. Příklady zařazovaných témat do vyučování

Dopravní výchova
 Žijeme zdravě
 Člověk a jeho zdraví
 Zdravý životní styl
 Globální společenské problémy
 Anorexie a bulimie
 Dělení drog
 Prevence zneužívání návykových látek
 Životní prostředí a zdraví člověka
 Komunikace a společenské chování
 Civilizační a infekční choroby
 Rodinné soužití
 Manželství a rodičovství
 HIV
 Kyberšikana a nebezpečí sociálních sítí
 Osobní bezpečí a komunikace s cizí osobou

3. Program proti šikanování.

Cíl: Cílem programu proti šikanování je zamezit šikanování a ohrožování a zastrahování jedince nebo skupiny, rychle reagovat na přímé i nepřímé projevy šikany a s ohledem k závažnosti a možnosti vzniku dlouhodobých následků na duševním i tělesném zdraví.

Školní program proti šikanování

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních

Vytváření školního programu proti šikanování je dlouhodobý a trvalý proces. Určují ho dva znaky – celoškolský rozměr a zaměření na specifickou prevenci. Aby škola žáky účinně chránila před šikanováním, zapojí všechny pedagogické pracovníky. Zaměření na specifickou prevenci vypovídá, že se program věnuje výhradně řešení šikany, a to prostřednictvím specifické primární prevence a prevence sekundární.

Obecná struktura 13 komponent ve školním programu proti šikanování má univerzální charakter a lze ji použít jako jednotící princip i pro ostatní rizikové chování, a tak vytvořit integrovaný, ucelený preventivní program školy.

Školní program proti šikanování má 13 komponent (hlavních součástí):

1. zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu či opatření a také v jeho průběhu);
2. motivování pedagogů pro změnu;
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů;
4. užší realizační tým (zástupce vedení nejlépe ředitel, zástupci třídních učitelů z 1. a 2. stupně, zástupce družiny, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog atd.);
5. společný postup při řešení šikanování (viz Příloha č. 6);
6. primární prevence v třídních hodinách;
7. primární prevence ve výuce;
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování;
9. ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů);
10. spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách);
11. školní poradenské služby;
12. spolupráce se specializovanými zařízeními;
13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol

Charakteristika:

1. V rámci účinné prevence šikanování zajistí škola účast školního metodika prevence v kurzech zaměřených na problematiku šikanování.
2. Metodik prevence společně s výchovným poradcem se budou aktivně podílet na řešení případů šikanování a napomáhat svým kolegům zvládnout základní postupy a strategie při řešení konkrétní situace.
3. Vedení školy v souladu s pracovním řádem zajistí zvýšený a kvalitní dohled pedagogů nad žáky zvláště v prostorách, kde by mohlo dojít k šikanování. / WC, prostory šaten, meziposchodí. /
4. Školní metodik prevence seznámí pedagogy se systémem pro oznamování a vyšetřování vzniklé šikany.

5. Pracovníci školy budou úzce spolupracovat s odbornými službami, především s Pedagogickou poradnou.
6. Ve školním řádu jsou jasně stanovená pravidla chování včetně sankcí za jejich porušování.
7. Pedagogičtí pracovníci budou důsledně a systematicky vést žáky k osvojení norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech respektujících identitu a individualitu žáka. Budou podporovat zlepšování atmosféry v třídních kolektivech

Metody realizace:

1. Učitel sleduje třídní klima a zapojení všech žáků do kolektivu a podporuje posilování sebevědomí jednotlivců.
2. Třídní učitel vede žáky k demokracii, ptá se jich na jejich názory, vede společnou diskuzi a odborně je vede k zaujímání postojů. Učitel je v roli partnera, nikoliv v roli nadřízené autority.
3. Učitel se zaměřuje na osobnostní výchovu, kde může vědomě do vyučovací hodiny zařazovat prvky bránící šikaně.
4. Každá třída sestaví třídní pravidla, kde si žáci sami stanoví zásady chování k sobě. Všechna pravidla budou formulována kladně, aby byla motivující.
5. Třídní učitel pravidelně zařazuje do třídních chvil aktivit zaměřené na rozvoj sociálního vědomí žáka.
6. Všechny třídní kolektivy budou začleňovány do specifických programů, které budou v rámci prevence rizikového chování realizovány jinými institucemi. / Policie ČR, Městská policie, Doléčovací centrum aj. /
7. Do každoročního plánu budou zařazovány projektové dny, které budou zaměřeny na spolupráci a kooperaci žáků různých věkových skupin.
8. V rámci školního roku budou zajištěny a žákům nabídnuty různé zájmové aktivity pro vyplnění volného času.

4. Krizový plán při řešení šikany

Krizový plán vychází z metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních - č.j. MŠMT 21149/2016 a z metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (dokument MŠMT č.j. 21291/2010-28)

Charakteristika šikany

Šikanování je jakékoliv chování, **jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrášovat jiného žáka**, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak **fyzické útoky** v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i **útoky slovní** v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Pocit bezpečí každého jedince je neodmyslitelnou podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu školy. **Všechny školy a školská zařízení mají proto povinnost předcházet všem náznakům agresivity a všem způsobům**

Šikanování mezi žáky a svěřenci. Šikanování nesmí být pracovníky školy v jakékoli formě akceptováno.

Probíhá nejčastěji mezi žáky ve stejné třídě či výchovné skupině a odehrává se v době přestávek, cestou do školy a ze školy nebo v době osobního volna.

Základní postup v řešení šikany

- Posoudit a odhadnout závažnost šikany. Počáteční stádium, kdy je možné nalézt vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, by měl zvládnout metodik prevence ve spolupráci s ostatními kolegy.
- Při vyšetřování pokročilé šikany (čtvrtý a pátý stupeň) se škola obrátí o pomoc na odborníky (OSPOD, Policie ČR, PPP, středisko výchovné péče, nezisková organizace apod.)

Metody vyšetřování šikany:

Počáteční šikana

Osoba, informovaná o šikaně provede:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili a s oběťmi šikany.
2. Zajistí vhodné svědky.
3. Provede individuální, případně konfrontační rozhovor se svědky, nikdy nekonfrontuje oběti a agresory.
4. Zajistí ochranu oběti.
5. Neprodleně informuje třídního učitele.

Třídní učitel:

1. Neprodleně informuje vedení školy, metodika prevence a výchovného poradce.
2. Informuje o skutečnosti rodiče.

Náprava:

- Třídní hodina (metoda usmíření)
- Výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči
- Práce s celou třídou

Pokročilá šikana s neobvyklou formou skupinového násilí

1. Neprodlená záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování (rozhovor s obětí a informátory, nalezení nejslabších článků, rozhovory se svědky, s agresory; stále platí zásada nekonfrontovat agresora s obětí)
3. Zabránění agresorům na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
5. Nahlášení Policii ČR, informace rodičům

Výchovná opatření:

Pro potrestání agresorů budou použita běžná výchovná opatření v souladu se školním řádem, jako je napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížená

známka z chování. Opakované a závažné porušování školního řádu bude řešeno ve spolupráci s dalšími orgány: Policií ČR, PPP Děčín, OSPODem.

Šikana zaměřená na učitele

- týká se všech členů školy
- dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel x žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog
- nejčastěji se odehrává ve škole, mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru
- šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti

Postupy v řešení šikany učitele

- v případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky si pedagog pro sebe zajistí bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.)
- požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě, vyžaduje-li to situace
- Domluvit se společně na dalších krocích-každý případ je specifický a musí být zváženy všechny okolnosti případu, nutná ochrana informací.
- Zjistit vše potřebné o dané situaci, zorientovat se, určit stádium šikany (ŠMP, výchovný poradce, TU, školní psycholog)
- u závažných případů přizvat odborníky ze SVP, PPP, event. předat Policii ČR
- Rozhovor s obětí-v soukromí (ne před třídou ani nikým z žáků, kolegů!!!) - ujistit oběť o bezpečí, ochraně informací a vyřešení situace-provede TU / ŠMP / VP / příp. školní psycholog-nechat oběť mluvit, pak pokládat otevřené otázky, vše zapsat.
- Nalezení svědků-kdo na šikanu upozornil; učitelé, žáci, (rozhovory-individuálně,) ujistit o ochraně informací, zajištění bezpečí, nejprve nechat svědky otevřeně o situaci promluvit, pak se teprve doptávat, vše písemně.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám i jeho kolegové porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Je proto potřebné dát si čas na zpracování šoku, neobviňovat se.
- Ve třídě, kde se šikana odehrála, se provede intervence řešení šikany.
- Třída jako celek je pod dohledem, další vývoj je sledován.

Nápravná opatření proti agresorům šikany

Škola má k dispozici následná nápravná opatření:

- Výchovní opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)
- Snížená známka z chování
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí)
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče či dobrovolně realizovali pobyt v diagnostickém ústavu
- podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou

Ve Verneřicích
21. září 2021

Metodička prevence
Mgr. Jiřina Trpková